

วิธีการดูแลรักษาระบบคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

นางสาวศตวรรณ อ่างแก้ว
นักวิชาการคอมพิวเตอร์
กลุ่มตรวจสอบภายใน กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

วิธีการดูแลรักษาระบบคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

คอมพิวเตอร์เมื่อใช้ไประยะหนึ่งจะมีการเสื่อมชำรุดไปตามสภาพระยะเวลาที่ใช้งาน ผู้ใช้คอมพิวเตอร์จึงควรดูแลและบำรุงรักษาอย่างเหมาะสมสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มอายุการใช้งานของเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งจะช่วยให้สามารถประหยัดงบประมาณในการซ่อมบำรุงหรือการเปลี่ยนอุปกรณ์

สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่คอมพิวเตอร์จะทำงานได้ดีนั้นคืออะไร

ห้องทำงานด้านคอมพิวเตอร์จึงควรเป็นห้องปรับอากาศที่ปราศจากฝุ่นและความชื้น ขอฟแวร์ แผ่นซีดีที่เก็บขอฟแวร์ และไฟล์ข้อมูล หรือสารสนเทศนั้นอาจเสียหายได้ ถ้าหากว่า แผ่นซีดีได้รับการขีดข่วน ได้รับความร้อนสูงหรือตกกระทบกระแทกแรง ๆ สิ่งที่ทำลายขอฟแวร์ ได้แก่ ความร้อน ความชื้น ฝุ่น ควัน และการฉีดสเปรย์พริกน้ำยาหรือน้ำหอม ต่าง ๆ เป็นต้น

วิธีการดูแลรักษาตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ (Case)

๑. เครื่องจ่ายสำรองไฟ (UPS) ควรติดตั้งร่วมกับตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยเพราะเครื่องสำรองไฟจะช่วยป้องกัน และแก้ปัญหาทางไฟฟ้าไม่ว่าจะเป็นไฟตก ไฟเกิน หรือไฟกระชากเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดความเสียหายของข้อมูล และชิ้นส่วนอื่น ๆ

๒. การติดตั้งตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ ควรติดตั้งในห้องที่มีเครื่องปรับอากาศหรือถ้าไม่มีเครื่องปรับอากาศควรเลือกห้องที่ปลอดฝุ่นมากที่สุดและการติดตั้งตัวเครื่องควรจากผนังพอสมควรเพื่อการระบายความร้อนที่ดี

๓. การต่อสาย Cable ระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์กับอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องสำรองไฟ หรือส่วนอื่น ๆ จะต้องกระทำเมื่อ power off (ปิดเครื่อง) เท่านั้น

๔. อย่าปิด - เปิดเครื่องบ่อย ๆ เกินความจำเป็น เพราะจะทำให้เกิดความเสียหายแก่โปรแกรมที่กำลังทำงานอยู่

๕. ไม่เคลื่อนย้ายเครื่องคอมพิวเตอร์ขณะที่เครื่องทำงานอยู่ เพราะจะทำให้อุปกรณ์เกิดความเสียหายได้

๖. อย่าเปิดฝาเครื่องขณะใช้งานอยู่ ถ้าต้องการเปิดต้อง power off (ปิดเครื่อง) และถอดปลั๊กไฟก่อน

๗. ควรศึกษาจากคู่มือก่อน หรือการอบรมการใช้งาน Software ก่อนการใช้งาน

๘. ไม่ควรทำน้ำหรืออาหารหกใส่เครื่อง

๙. จัดการไฟล์ที่ไม่ได้ใช้แล้วหรือไม่สำคัญ ไฟล์ต่าง ๆ ที่ดาวน์โหลดมาหรือเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์หากไม่ได้ใช้งานแล้ว หรือไม่สำคัญก็ควรลบทิ้งจากเครื่องคอมพิวเตอร์ เพราะจะไม่ทำให้เสียเนื้อที่ในการจัดเก็บและมีเนื้อที่ว่างจัดเก็บข้อมูลใหม่ เปิดไฟล์หรือค้นหาไฟล์จะได้รวดเร็ว

๑๐. จัดระเบียบโฟลเดอร์ต่าง ๆ ช่วยประหยัดเวลาและช่วยในเรื่องการทำงาน เพราะหากไม่จัดการไฟล์และโฟลเดอร์ต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เวลาที่ค้นหาไฟล์ต่าง ๆ ก็จะสะดวกมากขึ้น เครื่องก็จะทำงานไม่ช้า

๑๑. กำจัดและสแกนไวรัสในคอมพิวเตอร์ อาจต้องใช้เวลาเพราะสำหรับคนที่ใช้คอมพิวเตอร์มานานข้อมูลต่าง ๆ รูปภาพ ไฟล์เพลง งานต่าง ๆ มากมายที่อยู่ในเครื่อง ข้อมูลมากใช้เวลาสแกนนานมากขึ้น การสแกนไวรัสในคอมพิวเตอร์เพื่อให้การใช้งานคอมพิวเตอร์ไม่มีปัญหา

วิธีการดูแลรักษาจอภาพ (Monitor)

ในส่วนของจอภาพนั้นอาจเสียหายได้ เช่น ภาพอาการเลื่อนไหลภาพลั้ม ภาพเด่นหรือไม่มีภาพเลย โดยปฏิบัติดังนี้

๑. อย่าให้วัตถุหรือน้ำไปกระทบหน้าจอคอมพิวเตอร์
๒. ควรเปิดไฟที่จอก่อนที่เปิดไฟที่ CPU เพื่อ boot เครื่อง
๓. ไม่ควรปิด ๆ เปิด ๆ เครื่องติด ๆ กัน เมื่อปิดเครื่องแล้วทิ้งระยะไว้เล็กน้อยก่อนเปิดใหม่
๔. ควรปรับความสว่างของจอภาพให้เหมาะสมกับสภาพของห้องทำงาน เพราะถ้าสว่างมากเกินไปย่อมทำให้จอภาพอายุสั้นลง
๕. อย่าเปิดฝาลัง Monitor ซ่อมเอง เพราะจะเป็นอันตรายจากกระแสไฟฟ้าแรงสูง
๖. เมื่อมีการเปิดจอภาพทิ้งไว้นาน ๆ ควรจะมีการเรียกโปรแกรมถนอมจอภาพ (Screen Sever) ขึ้นมาทำงานเพื่อยืดอายุการใช้งานของจอภาพ
๗. ไม่ควรเอานิ้วหรือสิ่งของอื่น ๆ ไปจิ้มหรือสัมผัสกับส่วนจอแสดงผล
๘. เช็ดอย่างเบามือโดยเช็ดไปทิศทางเดียวกันคือจากซ้ายไปขวา หรือบนลงล่าง กดน้ำหนัมือเล็กน้อย อย่าวนไปวนมา และอย่าหนักมือเกินไปอาจทำให้จอเสียหายได้

วิธีการดูแลรักษาแป้นพิมพ์ (keyboard)

๑. ปิดฝุ่นและทำความสะอาดเป็นประจำ
๒. อย่าทำน้ำหกถูกแผงแป้นพิมพ์

วิธีการดูแลรักษาเมาส์ (Mouse)

๑. ควรวางเมาส์ไว้ที่แผ่นรองเมาส์ทุกครั้ง
๒. อย่ากระแทกเมาส์กับพื้น

การดูแลรักษาแผ่นซีดี (CD)

๑. ควรเก็บแผ่นซีดีไว้ในกล่อง เพื่อป้องกันฝุ่นละอองหรือสิ่งสกปรกอื่นๆ
๒. ไม่ควรขีดหรือเขียนสิ่งใดลงบนแผ่นซีดี เนื่องจากจะทำให้แผ่นซีดีเกิดรอยขีดข่วนและเสียหาย ใช้งานไม่ได้
๓. การจับแผ่นซีดีที่ถูกต้อง ควรใช้นิ้วชี้หรือนิ้วกลางใส่ลงไปที่ช่องตรงกลางของแผ่นแล้วใช้นิ้วอื่นจับตรงส่วนขอบของแผ่น ไม่ควรใช้มือจับบริเวณด้านหน้าหรือด้านหลังของแผ่นซีดี เนื่องจากคราบน้ำมันหรือสิ่งสกปรกบนมืออาจทำให้แผ่นซีดีใช้งานไม่ได้เท่าที่ควร
๔. ไม่ควรรองแผ่นซีดี เนื่องจากแผ่นซีดีเป็นพลาสติกแข็งไม่มีความยืดหยุ่นซึ่งอาจทำให้แผ่นซีดีมีโอกาสดกหักได้ง่าย

สาเหตุที่ทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์เกิดความเสียหาย

ความร้อน

ความร้อนที่เป็นสาเหตุทำให้คอมพิวเตอร์มีปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากความร้อนของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์บนเมนบอร์ดของคอมพิวเตอร์เอง

วิธีแก้ปัญหา

๑. พัฒนาระบายความร้อนทุกตัวในระบบ ต้องอยู่ในสภาพดี ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์
๒. ใช้เพาเวอร์ซัพพลาย ในขนาดที่ถูกต้อง
๓. ใช้งานเครื่องในย่านอุณหภูมิที่ปลอดภัย อย่าตั้งอยู่ในบริเวณที่มีแสงแดดส่องถึงเป็นเวลานาน ๆ

ฝุ่นผง

ในอากาศมีฝุ่นผงกระจายอยู่รอบๆ ที่ ฝุ่นผงที่เกาะติดอยู่บนแผงวงจรของคอมพิวเตอร์ทำหน้าที่เสมือนฉนวนป้องกันความร้อน ทำให้ความร้อนที่เกิดขึ้นในระบบไม่สามารถระบายออกสู่สภาพแวดล้อมภายนอก นอกจากนี้อาจไปอุดตันช่องระบายอากาศของเพาเวอร์ซัพพลาย หรือฮาร์ดดิสก์ หรือหัวอ่านเกิดความเสียหายได้

วิธีแก้ไข

๑. ควรทำความสะอาดภายในเครื่องทุก ๖ เดือน หรือทุกครั้งที่ถอดฝาครอบ
๒. วงจรภายในให้ใช้ลมเป่าและใช้แปรงขนอ่อน ๆ ปิดฝุ่นออก
๓. อย่าสูบบุหรี่ใกล้เครื่องคอมพิวเตอร์

สนามแม่เหล็ก

แม่เหล็กสามารถทำให้ข้อมูลในแผ่นดิสก์หรือฮาร์ดดิสก์สูญหายได้อย่างถาวรแหล่งที่ให้กำเนิดสนามแม่เหล็กในสำนักงานมีอยู่มากมายหลายประเภท

๑. แม่เหล็กติดกระดาดบนที่กบนตู้เก็บแฟ้ม
๒. คลิปแขวนกระดาดแบบแม่เหล็ก
๓. ไขควงหัวแม่เหล็ก

วิธีแก้ไข

ควรโยกย้ายอุปกรณ์ที่มีกำลังแม่เหล็กมาก ๆ ให้ห่างจากระบบคอมพิวเตอร์

น้ำและสนิม

น้ำและสนิมเป็นศัตรูตัวร้ายของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด สนิมที่พบในเมนบอร์ดของคอมพิวเตอร์มักเกิดจากการรั่วซึมของแบตเตอรี่บนเมนบอร์ด ซึ่งถ้าเกิดปัญหานี้ต้องเปลี่ยนเมนบอร์ดใหม่

วิธีแก้ไข

๑. หลีกเลี่ยงการนำของเหลวทุกชนิดมาวางบนโต๊ะคอมพิวเตอร์ของท่าน
๒. กรณีการรั่วซึมของแบตเตอรี่ แก้ไขได้โดยการเปลี่ยนแบตเตอรี่ใหม่

การทำความสะอาดระบบคอมพิวเตอร์

๑. ไม่ควรทำความสะอาดเครื่องคอมพิวเตอร์ในขณะที่เครื่องยังเปิดอยู่ถ้าคุณจะทำมาความสะอาดเครื่อง ควรปิดเครื่องทิ้งไว้ ๕ นาทีก่อนลงมือทำความสะอาด

๒. อย่าใช้ผ้าเปียก ผ้าชุบน้ำ เช็ดคอมพิวเตอร์อย่างเด็ดขาด ใช้ผ้าแห้งดีกว่า

๓. อย่าใช้สบู่น้ำยาทำความสะอาดใด ๆ กับคอมพิวเตอร์ เพราะจะทำให้ระบบของเครื่องเกิดความเสียหาย

๔. ไม่ควรฉีดสเปรย์ใด ๆ ไปที่คอมพิวเตอร์ แป้นพิมพ์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

๕. ไม่ควรใช้เครื่องดูดฝุ่นกับคอมพิวเตอร์

๖. ถ้าจำเป็นต้องทำความสะอาดเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรดใช้อุปกรณ์ทำความสะอาด ที่คู่มือแนะนำไว้เท่านั้น

- ๗. ไม่ควรดื่มน้ำชา กาแฟ เครื่องดื่มต่าง ๆ ในขณะที่ใช้คอมพิวเตอร์
- ๘. ไม่ควรกินของคบเคี้ยวหรืออาหารใด ๆ ขณะทำงานด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

การบำรุงรักษาเครื่องพิมพ์ (Laser Printer)

Laser Printer เป็นเครื่องพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถพิมพ์ภาพได้อย่างคมชัดมาก มีความละเอียดสวยงามแต่ราคาค่อนข้างสูง ผู้ใช้คอมพิวเตอร์จึงควรระมัดระวังในการใช้งานแม้ว่าโอกาสจะเสียหายมีน้อยก็ตาม ข้อควรปฏิบัติดังนี้

- ๑. การเลือกใช้กระดาษ ไม่ควรใช้กระดาษที่หนาเกินไปจะทำให้กระดาษติดเครื่องพิมพ์ได้
- ๒. ควรรีดกระดาษ อย่าให้กระดาษติดกัน เพราะอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กระดาษติดในตัวเครื่องพิมพ์ได้ เมื่อกระดาษติดอย่ากระชากให้ค่อย ๆ ดึงออก
- ๓. การใช้พิมพ์ Laser Printer พิมพ์ลงในแผ่นใสก็ต้องเลือกใช้แผ่นใสที่ใช้ถ่ายเอกสารได้เท่านั้น หากใช้แผ่นใสแบบธรรมดาซึ่งไม่สามารถทนความร้อนได้อาจจะหลอมละลายติดเครื่องพิมพ์ทำให้เกิดความเสียหาย
- ๔. ปิดเครื่องพิมพ์ทุกครั้งหลังใช้งาน